

чуження власником свого майна іншим особам; добровільну відмову власника від свого майна; знищення майна за волею власника.

Підстав припинення права власності поза волею власника можуть бути поділена на два види за ознакою наявності примусу, а саме: а) підстави припинення права власності поза волею власника з ознаками примусу; б) підстави припинення права власності поза волею власника без ознак примусу.

Припинення права власності поза волею власника з ознаками примусу передбачає: а) припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі; б) викуп пам'яток культурної спадщини; в) примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності відповідно до закону; г) звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника; д) реквізицію; є) конфіскацію.

Припинення права власності поза волею власника без ознак примусу передбачає: а) знищення майна; б) припинення юридичної особи чи смерть власника; в) припинення права власності за набувальною давністю; г) припинення права власності на безхазяйну річ; д) припинення права власності на бездоглядну домашню тварину.

Використані матеріали:

1. Цивільне право України: Підручник: У 2-х т.-Т.2 // За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 864с.

Казанцев С. В., асистент кафедри цивільного права №1 НЮУ ім. Я. Мудрого

ПРАВИЛА ЛОЯЛЬНОСТІ У КОМАНДИТНОМУ ТОВАРИСТВІ

Тісні особисто-довірчі відносини, що зв'язують учасників командитного товариства, вимагають від них лояльності як по відношенню як один до одного, так і по відношенню до товариства, як структури, що об'єднує їх.

Норми про лояльність містяться в засновницькому договорі і визначаються законом. До них можна віднести норми, що зобов'язують учасників докласти усіх зусиль задля досягнення товариством поставлених

цілей і норми-заборони, що зобов'язують відмовитися від вчинення дій, що можуть завдати шкоди товариству.

За приписами ч. 2 ст. 135 ЦК України, особа може бути повним учасником тільки в одному командитному товаристві. Повний учасник командитного товариства не може бути учасником повного товариства. Повний учасник командитного товариства не може бути вкладником цього самого товариства. Та, оскільки до командитного товариства застосовуються положення про повне товариство, відповідно до ч. 2 та ч. 3 ст. 119 ЦК України, повний учасник не має права без згоди інших учасників вчиняти від свого імені та у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб правочини, що є однорідними з тими, які становлять предмет діяльності товариства.

Відразу варто обмовитися, що вказівка законодавця на однорідність правочинів неконкретна та некоректна, тут доцільно казати про однорідність вимог у зобов'язаннях, що встановлюються на підставі вказаних правочинів (в значенні однорідності, яким оперує, зокрема, ст. 601 ЦКУ).

Подібні норми визначені також у ст. 70 ЗУ "Про господарські товариства".

Які ж причини обумовлюють наявність вказаних норм?

Вчинення однорідних правочинів може привести до наслідків, шкідливих як для самого товариства, так і для третіх осіб, його кредиторів. Товариство в таких випадках страждає від таких чинників як: 1) посилення конкуренції в тому секторі ринку, в якому діє товариство; 2) відвернення капіталу учасника, який в іншому випадку міг би бути використаний з користю для товариства; 3) відвернення сил, уваги і часу учасника на сторонню справу; і нарешті, 4) небезпека використання на шкоду товариству відомостей про реальний стан справ у товаристві учасником, що має інтерес в сторонній справі.

Інтересам кредиторів завдає шкоду та обставина, що участь в декількох повних або командитних товариствах зводить нанівець необмежену відповідальність учасника по зобов'язаннях товариства. Необмежена відповідальність розпилюється та втрачає всілякий сенс, оскільки падає на одну і ту ж майнову масу учасника.

Подібні норми лояльності містить законодавство багатьох країн. Наприклад, законодавство Німеччини (ст. 112 Торгівельного Укладення) забороняє учаснику товариства брати участь в якості партнера з необмеженою відповідальністю в іншому подібному за предметом діяльності товаристві. Така заборона не ставить своєю метою охорону інтересів

кредиторів, а покликана захистити саме товариство від можливої конкуренції. Заборона ця може бути змінена учасниками або зовсім скасована.

Подальший інтерес викликає питання про вчинення однорідних правочинів учасником, який діяв в інтересах третіх осіб. Очевидно, тут охоплюються випадки дії учасника від власного імені у якості комісיוнера за договором комісії та випадки вчинення ним правочинів як представником третьої особи. Представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства. Таким чином, мова йде головним чином про дії учасника при договірному представництві як повіреного або комерційного представника, як одноособового виконавчого органу юридичної особи (члена колегіального виконавчого органу) при представництві за законом (ст. 92 ЦК України) та як представника, уповноваженого наказом виконавчого органу юридичної особи.

Відомо, що за ч. 3 ст. 119 ЦК України, у разі порушення заборони на вчинення однорідних правочинів товариство має право за своїм вибором вимагати від такого учасника або відшкодування завданих товариству збитків, або передання товариству усієї вигоди, набутої за такими правочинами. Складнощі з визначенням складу збитків, з огляду на конкретність приписів ст. 22 ЦК України, не мають виникати. Також без ускладнень має відбуватися розрахунок вигоди (а точніше — прибутку), яку отримав учасник, вчинивши правочин в своїх інтересах та від свого імені.

Інша справа з вигодою, набутою учасником за однорідними правочинами, які той вчиняє в інтересах третіх осіб. Проблемою є те, що вигоду безпосередньо від правочину отримує саме третя особа, яка не бере участі у відношеннях між учасниками товариства. Як уявляється, в договорах доручення (комерційного представництва) та комісії вигодою, передачі якої товариство має право вимагати, виступає винагорода виконавця послуги, тобто ціна договору. У випадках ж дії учасника як законного представника вичленити його вигоду не виявляється можливим.

Крім того, викликають питання наслідки порушення учасником приписів ч. 2 ст. 119 ЦК України. На відміну від порушення заборони конкуренції, закон на такі наслідки прямо не вказує. На допомогу може прийти ст. 128 ЦК України, яка зазначає, що учасник повного товариства, який систематично не виконує чи виконує неналежним чином обов'язки, покладені на нього товариством, або який перешкоджає своїми діями (бездіяльністю) досягненню цілей товариства, може бути виключений із

товариства у порядку, встановленому засновницьким договором. На перший погляд проблема вирішена, адже наявність порушення учасником своїх обов'язків та перешкоджання досягненню цілей товариства присутні безумовно. Проблема полягає в тому, що порядок виключення такого несправного учасника не врегульований в законодавстві.

Щодо засновницького ж договору, то за ч. 2 ст. 134 ЦК України, засновницький договір командитного товариства крім відомостей, передбачених статтею 88 цього Кодексу, має містити відомості про: розмір та склад складеного капіталу товариства; розмір та порядок зміни часток кожного з повних учасників у складеному капіталі; сукупний розмір вкладів вкладників.

За ч. 2 ст. 120 ЦК України, засновницький договір повного товариства крім відомостей, передбачених статтею 88 цього Кодексу, має містити відомості про: розмір та склад складеного капіталу товариства; розмір та порядок зміни часток кожного з учасників у складеному капіталі; розмір, склад та строки внесення ними вкладів.

У ч. 2 ст. 88 ЦК України закріплено, що у засновницькому договорі товариства визначаються зобов'язання учасників створити товариство, порядок їх спільної діяльності щодо його створення, умови передання товариству майна учасників, якщо додаткові вимоги щодо змісту засновницького договору не встановлені цим Кодексом або іншим законом.

Таким чином, умова про порядок виключення несправного учасника може, але не повинна міститися у засновницькому договорі. У разі її відсутності порушення правила про заборону участі в інших повних та командитних товариствах не матиме для учасника негативних наслідків.

Каретник О. С., здобувач НДІ ППіП
ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПНУ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Україною гарантується захист прав та інтересів особи. Так, відповідно до статті 32 Конституції України не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Відповідно